

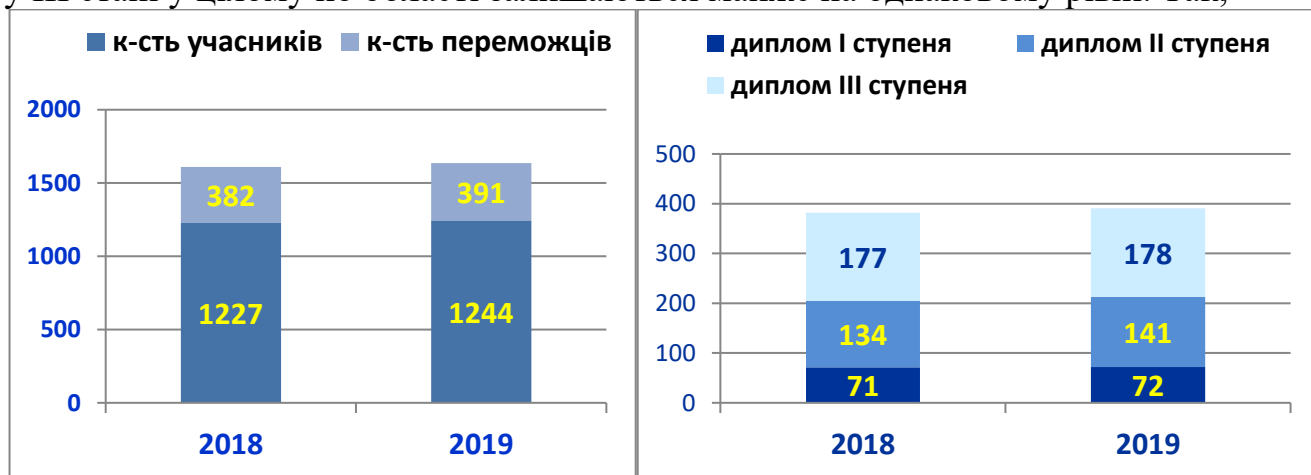
Про моніторинг результативності участі учнів закладів загальної середньої освіти області у Всеукраїнських учнівських олімпіадах з навчальних предметів

Всеукраїнські учнівські олімпіади з навчальних предметів – найпопулярніший і наймасовіший напрямок виявлення обдарованої учнівської молоді. Мета цих змагань полягає у розвитку й реалізації наукового і творчого потенціалу талановитих дітей. Тому результати олімпіад різного рівня є доволі ілюстративним показником якості роботи з обдарованою молоддю.

При підготовці наказу щодо підсумків III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів відображаються тільки окремі моменти проведення цього етапу. Тому щороку департаментом освіти і науки облдержадміністрації спільно із Закарпатським інститутом післядипломної педагогічної освіти проводиться детальний кількісний та якісний аналіз результатів як III, так і IV етапів олімпіад у порівнянні з попередніми роками.

Наразі цю інформацію подаємо за 2 останні роки, оскільки у кінці 2017 року до Правил проведення I, II, III етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у Закарпатській області було внесено зміни, відповідно до яких об'єднані територіальні громади беруть участь у олімпіадах як окремі адміністративні одиниці.

У 2018 та 2019 роках кількісні показники участі та результативності у III етапі у цілому по області залишаються майже на однаковому рівні. Так,

У розрізі районів (міст, ОТГ) спостерігаємо як зростання кількості призерів у межах на 1 (в Ужгородському і Мукачівському районах та Вільховецькій ОТГ) та на 8 (у м. Хуст), так і їх зменшення на 1 (м. Мукачево, Виноградівський район) на 5 (Іршавський район):

Адміністративно-територіальна одиниця/заклад освіти	Загальна кількість переможців		
	2018	2019	різниця
УЗСШ	62	67	+ 5
м. Ужгород	60	62	+ 2
м. Мукачево	54	53	- 1
м. Берегово	8	11	+ 3
м. Хуст	35	43	+ 8
м. Чоп	6	4	- 2
Берегівський район	14	11	- 3
Великобerezнянський район	6	6	=
Виноградівський район	25	24	- 1
Воловецький район	2	5	+3

Іршавський район	17	12	- 5
Міжгірський район	16	14	- 2
Мукачівський район	9	10	+ 1
Перечинський район	4	1	- 3
Рахівський район	11	13	+ 2
Свалявський район	14	12	- 2
Тячівський район	14	11	- 3
Ужгородський район	12	13	+ 1
Хустський район	11	11	=
Баранинська ОТГ	–	0	0
Вільховецька ОТГ	0	1	+ 1
Іршавська ОТГ	–	1	1
Перечинська ОТГ	–	6	6
Полянська ОТГ	0	0	=
Тячівська ОТГ	0	0	=

Серед об'єктивних причин цього у т.ч. і виокремлення команд ОТГ, як наприклад, в Іршавському та Перечинському районах.

При цьому маємо і ситуацію, коли, 2 роки поспіль учні закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) Полянської та Тячівської ОТГ у III етапі не посідають жодного призового місця.

Позитивним є той факт, що окремі команди вибороли більшу кількість дипломів I ступеня. Так, наприклад, учні Ужгородської загальноосвітньої спеціалізованої школи-інтернату з поглибленим вивченням окремих предметів Закарпатської обласної ради у цьому році отримали їх 20 проти 12 у минулому році, учні ЗЗСО м. Хуст – 6 проти 2, учні ЗЗСО м. Чоп – 2 проти 0. На 1 збільшилася кількість таких дипломів у команд м. Ужгород (17 проти 16), м. Мукачєво (12 проти 11), Рахівського району (3 проти 2), м. Берегово та Берегівського району (2 проти 1).

Разом з тим, команди Тячівського, Свалявського та Мукачівського районів у 2019 році не отримали жодного диплома I ступеня, хоча у 2018 році такими дипломами було нагороджено відповідно 5, 3 і 2 учнів шкіл цих районів.

Департаментом проаналізовано також якість підготовленості учнів 9-11 класів – учасників III етапу олімпіад за 2 останні роки. Результати виявилися різними. Наведемо окремі з них.

Для **9-х класів** олімпіади проводилися з 19 предметів. Результати тих, хто отримав I місце, виявилися наступними:

Відсоток, набраний переможцями від максимально можливої кількості	9 клас			
	2018*		2019	
	к-сть та назва предметів		к-сть та назва предметів	
від 90 % балів	6	фізика, українська, угорська, румунська, російська мова та література, англійська мова	5	французька мова, російська, угорська, румунська мова й література та фізика
80-89 % балів	4	німецька мова, хімія, правознавство, географія	7	англійська й німецька мови, історія, українська мова та література, математика, правознавство, трудове навчання

70-79 % балів	6	французька мова, історія, математика, українська мова і література для шкіл з угорською та румунською мовами навчання, трудове навчання, інформатика	2	хімія, українська мова і література для шкіл з угорською та румунською мовами навчання
60-69 % балів		—	3	географія, біологія, інформатика
50-59 % балів	1	інформаційні технології	2	економіка, інформаційні технології
40-49 % балів	1	біологія		—

* – з економіки призери не визначалися.

Переможці обласного етапу олімпіад серед учнів 10, 11 класів отримали:
10 клас:

Відсоток, набраний переможцями від максимально можливої кількості	10 клас			
	2018		2019	
	к-сть та назва предметів		к-сть та назва предметів	
від 90 % балів	3	українська, румунська, російська мова та література	7	англійська мова, українська, російська, угорська, мова й література, астрономія, математика та фізика
80-89 % балів	7	англійська, німецька, французька мови, економіка, астрономія, угорська мова і література, математика	8	німецька й французька мови, румунська мова і література, екологія, історія, правознавство, хімія, українська мова і література для шкіл з угорською та румунською мовами навчання
70-79 % балів	8	екологія, історія, фізика, хімія, правознавство, українська мова і література для шкіл з угорською та румунською мовами навчання, географія, інформатика	2	географія, біологія
60-69 % балів	1	біологія	2	інформатика та інформаційні технології
50-59 % балів	1	інформаційні технології	1	економіка

11 клас:

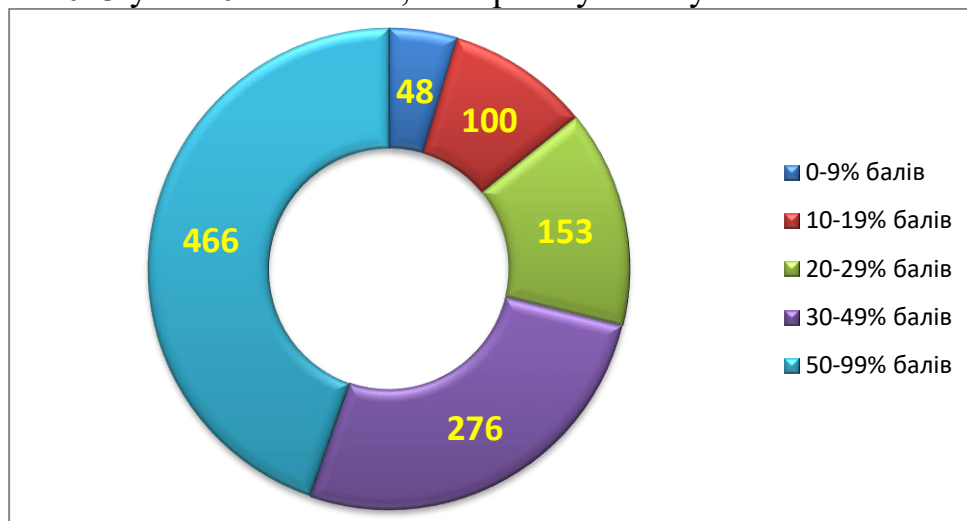
Відсоток, набраний переможцями від максимально можливої кількості	11 клас			
	2018		2019	
	к-сть та назва предмета		к-сть та назва предмета	
від 90 % балів	7	німецька мова, астрономія, фізика, правознавство, українська мова і література для шкіл з угорською та	5	німецька мова, російська та румунська мова й література, математика, трудове навчання

		румунською мовами навчання, російська мова та література, інформатика		(обслуговуюча праця)
80-89 % балів	9	англійська й французька мови, екологія, угорська, румунська, українська мова і література, історія, трудове навчання (обслуговуюча і технічна праця)	7	англійська й французька мови, географія, українська й угорська мова та література, астрономія, фізика
70-79 % балів	—	—	5	екологія, історія, хімія, українська мова і література для шкіл з угорською та румунською мовами навчання трудове навчання (технічна праця)
60-69 % балів	4	економіка, математика, географія, хімія	4	економіка, біологія, правознавство, інформатика
40-49 % балів	1	біологія	—	—
30-39 % балів	1	інформаційні технології	1	інформаційні технології

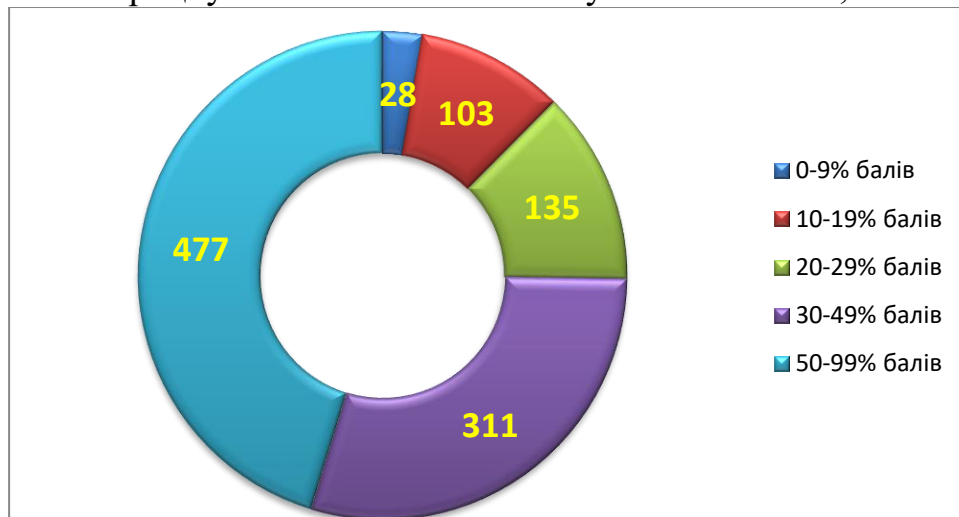
Слід зауважити, що максимальну кількість балів не отримав жоден із учасників III етапу. Найвищий показник становить 97,1% (математика, 11 клас).

Загальні результати учасників наступні:

Із 1043 учнів 9-11 класів, які брали участь у III етапі олімпіад у 2018 році:

У 2019 році учасниками стали 1054 учні 9-11 класів, з яких:

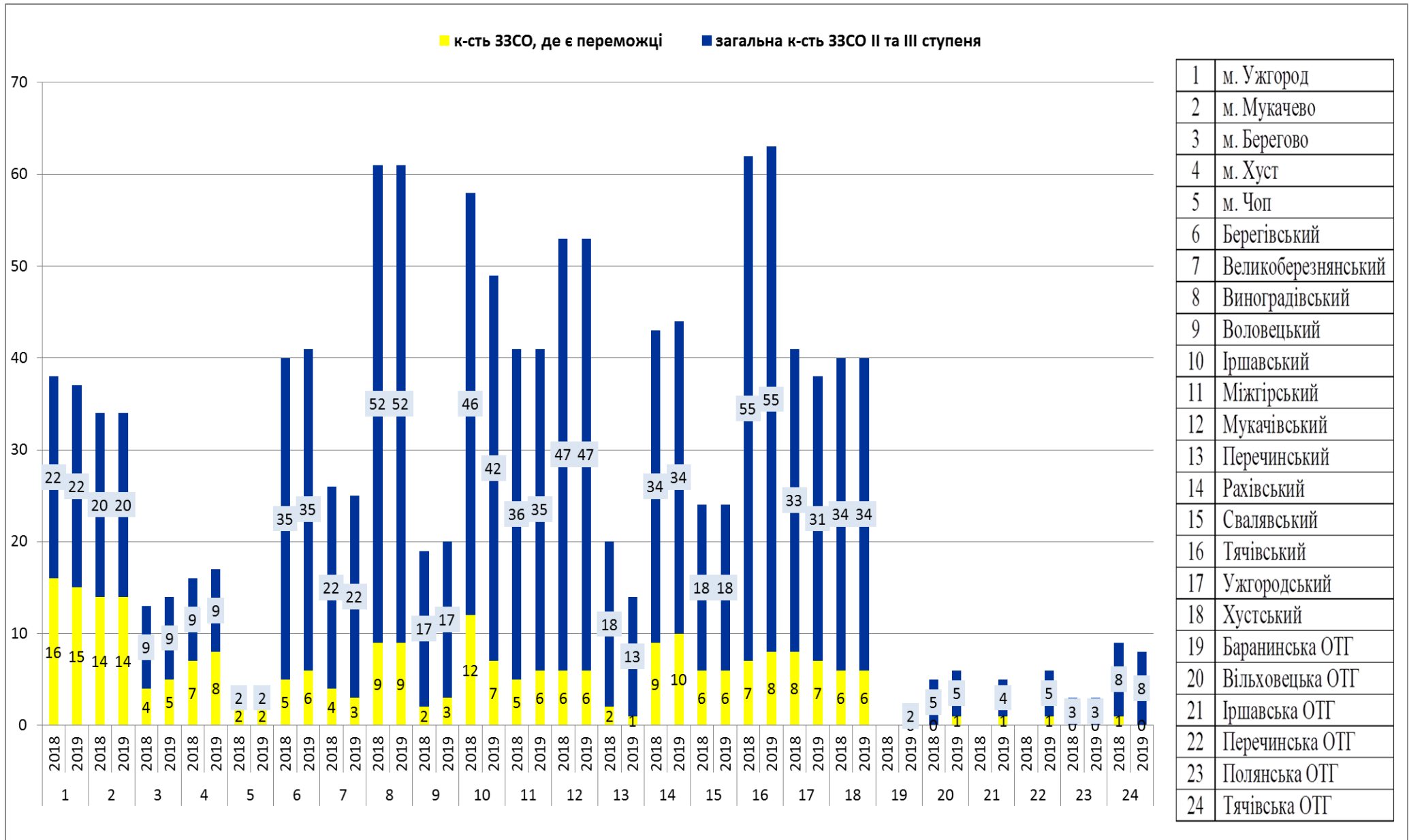
У зв'язку з наведеним вище, на нашу думку, організатору та координатору проведення І-ІІІ етапів олімпіад – Закарпатському інституту післядипломної педагогічної освіти варто було б додатково проаналізувати причини такої ситуації та зробити відповідні висновки. Слід звернути увагу також на складання завдань для ІІ та ІІІ етапів, оскільки у цьому році мали місце звернення з претензіями на якість олімпіадних завдань. Не зайвим буде також провести консультативну нараду з головами журі предметних олімпіад, у черговий раз наголосивши їм на тому, що відповідно до нормативних документів саме вони забезпечують об'єктивність перевірки та оцінювання робіт учасників змагань.

Але повернемося до аналізу результатів ІІІ етапу олімпіад.

Серед закладів, учні яких систематично виборюють призові місця, звісно, переважають школи І – ІІІ ступенів, причому більшість з них – міські. Лідерами за кількістю призерів ІІІ етапу з року в рік є гімназія-інтернат м. Хуста (по 18 призерів 2 роки поспіль), класична (19 призерів у 2018 та 13 – у 2019 році) та лінгвістична (відповідно 9 та 12) гімназії м. Ужгород, Мукачівська загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів №1 ім. О.Пушкіна (9 та 11), Виноградівська загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів №8 (7 та 8).

Із шкіл, що розташовані у сільській місцевості, слід відмітити Підвиноградівську та Синевирську загальноосвітні школи І – ІІІ ступенів. Аналіз ІІІ етапу олімпіад показав, що у цих закладах ведеться системна робота з обдарованими дітьми, результатом якої є відповідно 10 і 9 призерів обласного етапу олімпіад за 2 роки.

А у загальному кількість закладів, які виховують переможців ІІІ етапу, відносно загальної кількості ЗЗСО у районі, дуже мала (крім міст обласного підпорядкування):

Важливо відмітити, що серед переможців є і учні шкіл I – II ступенів. Так, у 2018 році призові місця вибороли вихованці 11 таких закладів, а у 2019 – 10-ти. Разом з тим, серед них тільки Ракошинська загальноосвітня школа I – II ступенів Мукачівської районної ради та загальноосвітня школа-сад I – II ступенів смт Батьово Берегівського району мають призерів III етапу 2 роки поспіль.

Водночас не може не турбувати якість знань частини учнів-учасників III етапу змагань. Йдеться про низьку підготовку окремих з них, незважаючи на те, що всі вони є переможцями II етапу. Про це свідчить набрана ними кількість балів з максимально можливих. При цьому, як виявилось, якість підготовки до олімпіад не залежить тільки від місця проживання і навчання учасників, бо серед них є як учні сільських, так і міських закладів освіти, як учні звичайних шкіл, так і спеціалізованих.

Аналіз протоколів обласного етапу олімпіад показав, що протягом останніх двох років кількість предметів, з яких серед учасників є такі, що отримують від 0 до 10% балів, становила: у 11 класі – 6 предметів (із 21), у 10-му – 4 предмети (із 20), у 9-му – 5 і 3 із 19 відповідно у 2018 та 2019 роках.

Серед олімпіад для 9-11-х класів, де набрано найменшу кількість балів, інформатика та інформаційні технології. Так, з інформатики:

	Максимальна кількість балів – 1000. Найменше з них отримано:			
	у 2018 році		у 2019 році	
11 клас	0	0	10	1%
10 клас	100	10%	0	0
9 клас	75	7,5%	100	10%

З інформаційних технологій:

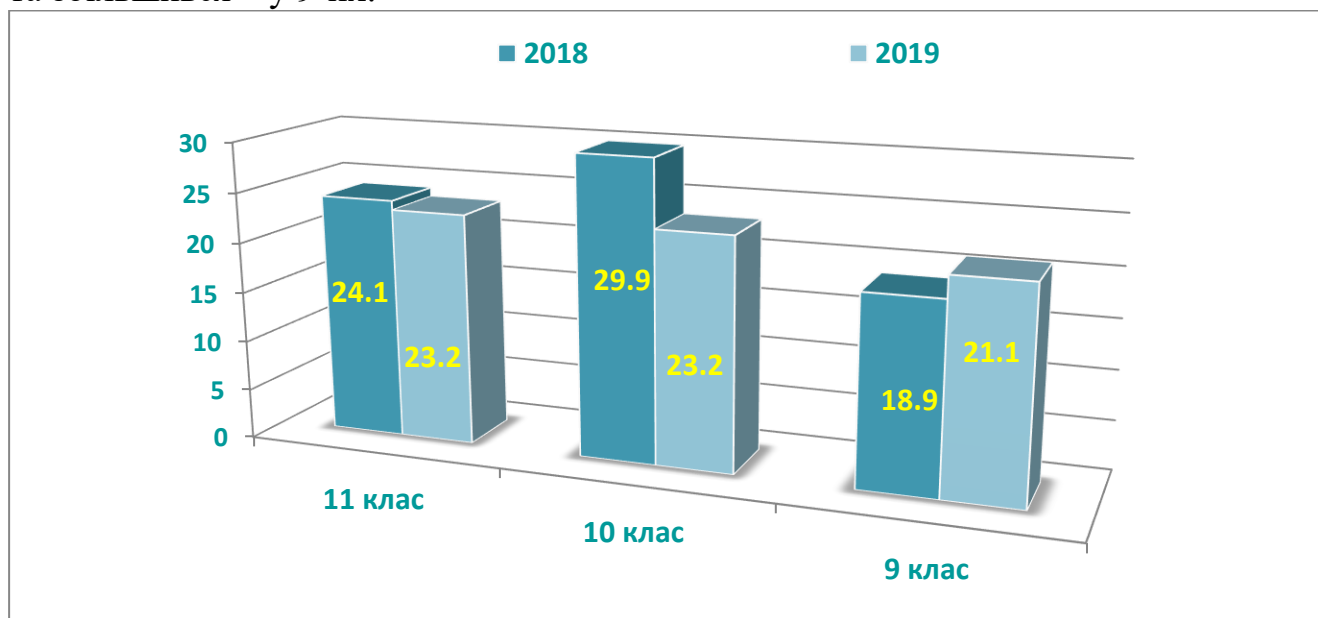
	2018 рік			2019 рік		
	max	min	%	max	min	%
11 клас	120	0,8	0,7	55	1,75	3,2
10 клас	120	9,13	7,6	66	3,05	4,6
9 клас	120	1,5	1,3	38	2,61	6,9

Подібні випадки є й з інших предметів. Загалом від максимальної кількості балів менше 10% отримали:

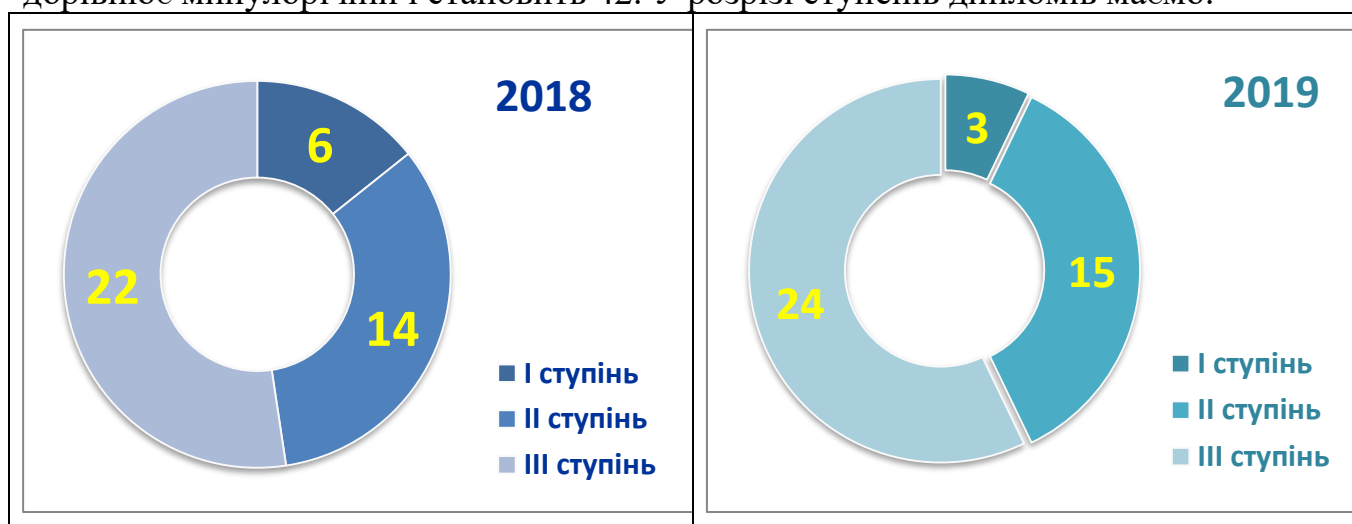
Рік	11 клас		10 клас		9 клас	
	загальна к-сть учнів	к-сть учнів у розрізі предметів	загальна к-сть учнів	к-сть учнів у розрізі предметів	загальна к-сть учнів	к-сть учнів у розрізі предметів
2018	18	7 – з інформ. технологій, 5 – з математики, 4 – з фізики, 1 – з інформатики; 1 – з правознавства	11	7 – з математики, 3 – з фізики; 1 – з інформ. технологій	19	10 – з математики, 5 – з інформ. технологій, 2 – з фізики; 1 – з інформатики; 1 – з хімії
2019	15	7 – з інформатики; 4 – з інформ. технологій, 1 – з фізики, 1 – з екології,	9	4 – з інформатики, 3 – з інформ. технологій, 1 – з фізики, 1 – астрономії	4	2 – з інформ. технологій, 2 – з фізики

		1 – з економіки, 1 – з астрономії				
--	--	--------------------------------------	--	--	--	--

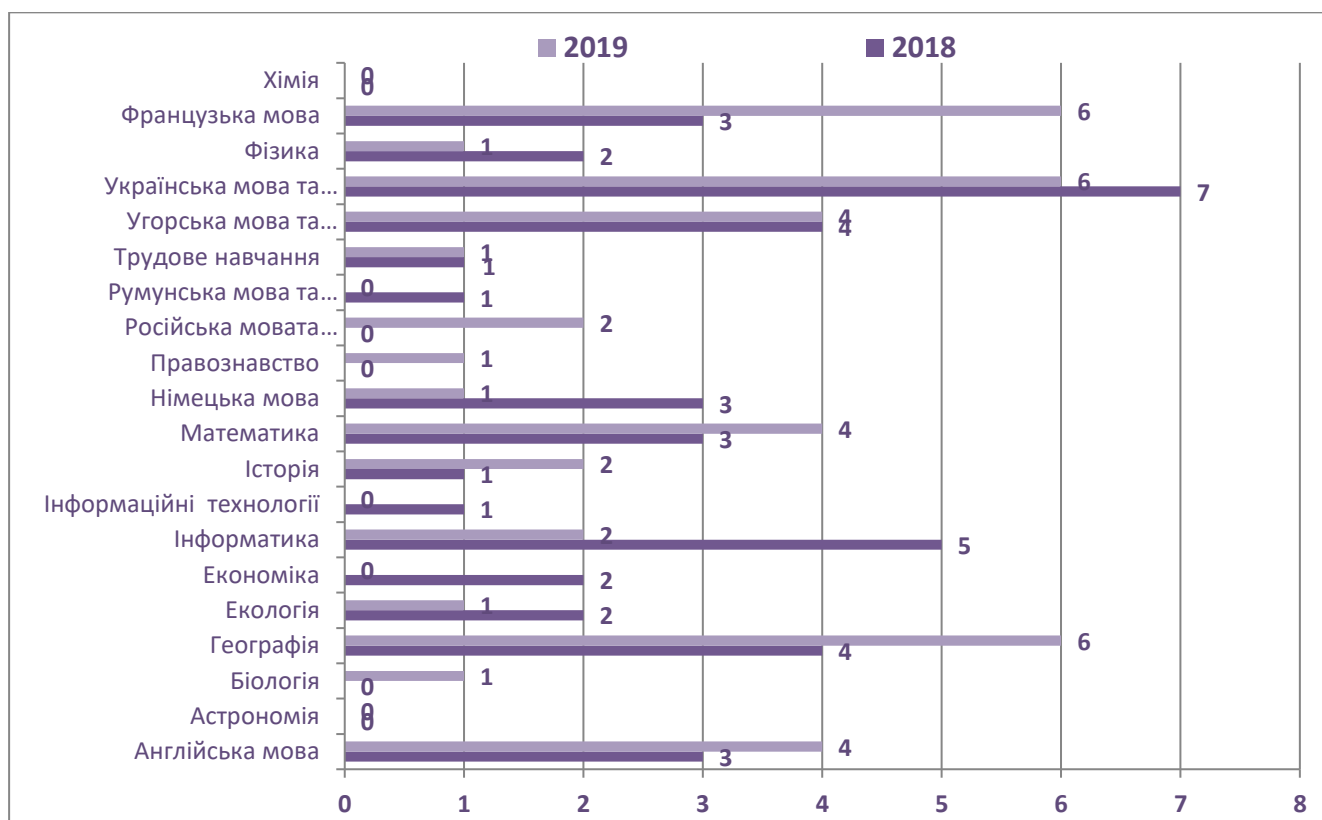
Разом з тим, зменшився відсоток тих учасників, чиї результати знаходяться у межах 10-29% від максимально можливої кількості балів у 10-х та 11-их класах та збільшився – у 9-их:

Участь у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів цього року взяли тільки 100 (проти 104 у 2018 році) учнів закладів загальної середньої освіти області. Кількість отриманих ними призових дипломів дорівнює минулорічній і становить 42. У розрізі ступенів дипломів маємо:

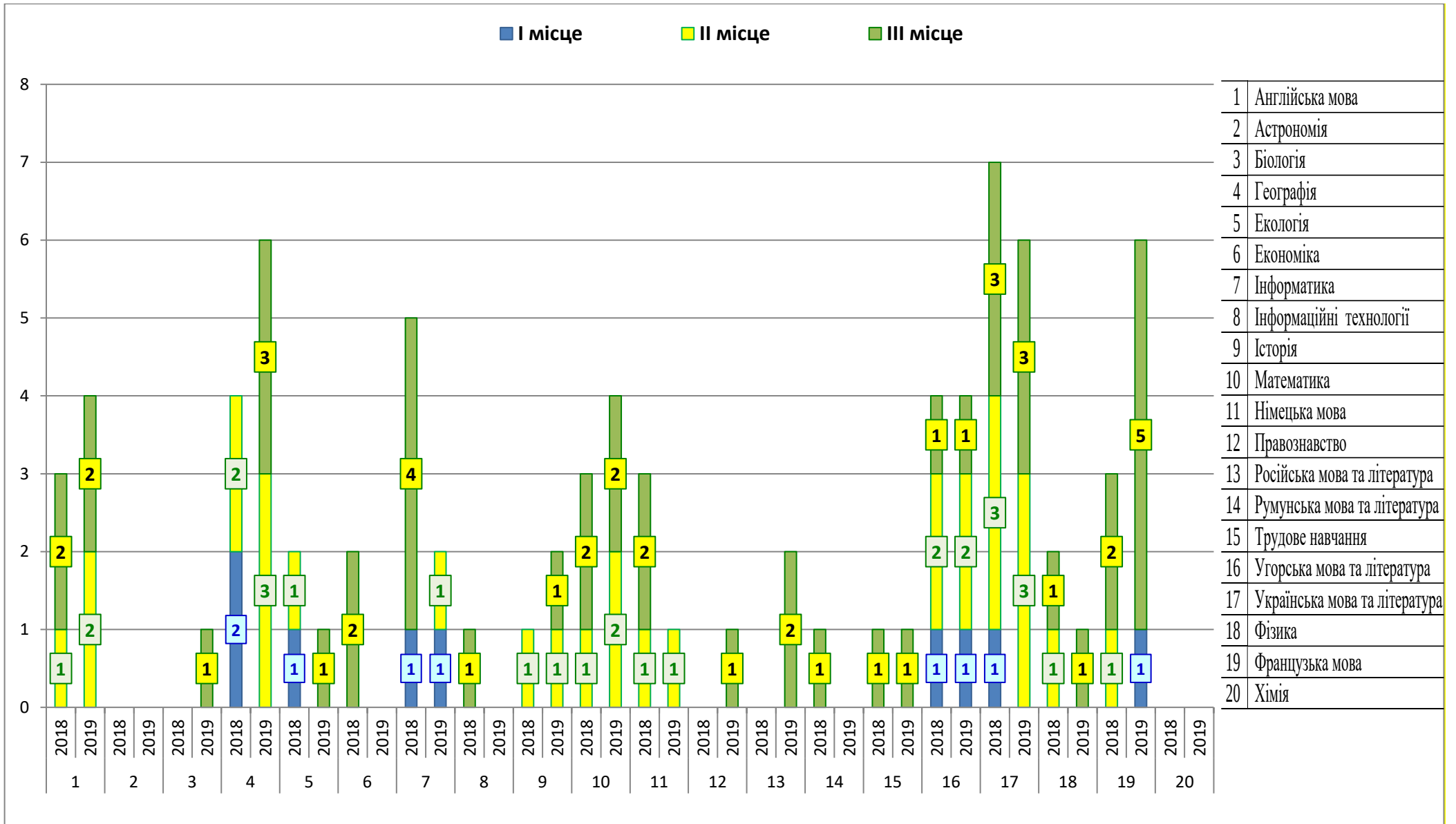

Загальна кількість призових місць у розрізі предметів за 2 роки:

Як видно з діаграми порівняно з минулим роком кількість призових місць збільшилася з семи предметів (англійська та французька мови, географія, історія, математика, біологія, російська мова і література).

Зміни якості призових дипломів у розрізі предметів відображені на наступній діаграмі, з якої видно, що суттєвих змін зазнали тільки результати з французької мови: у 2018 році з цього предмета область отримала один диплом II ступеня та 2 дипломи III ступеня, а у 2019 – один диплом першого та 5 третього ступенів.

Співвідношення кількості призерів фінального етапу олімпіад до кількості учасників у розрізі предметів ілюструє діаграма, з якої видно, що упродовж останніх років область не отримує призових місць з п'яти предметів: у 2018 році це були астрономія, хімія, біологія, правознавство, російська мова і література, а у 2019 – астрономія, хімія, економіка, інформаційні технології, румунська мова і література. Серед зазначених предметів, два з них (астрономія і хімія) повторюються і у 2018, і у 2019 році.

У цьому контексті хочеться зазначити, що з метою підготовки до IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів щороку проводяться навчально-тренувальні збори (далі – НТЗ), у яких цього року взяли участь 209 (проти 213 минулого року) переможців III етапу учнівських олімпіад з навчальних предметів. Їх підготовку проводили 130 (минулого року 126) науковців вишів, методисти Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти та кращі вчителі області.

Для належної організації і проведення НТЗ департаментом було виділено значну суму коштів – 379 647, 04 гривень, у т.ч.:

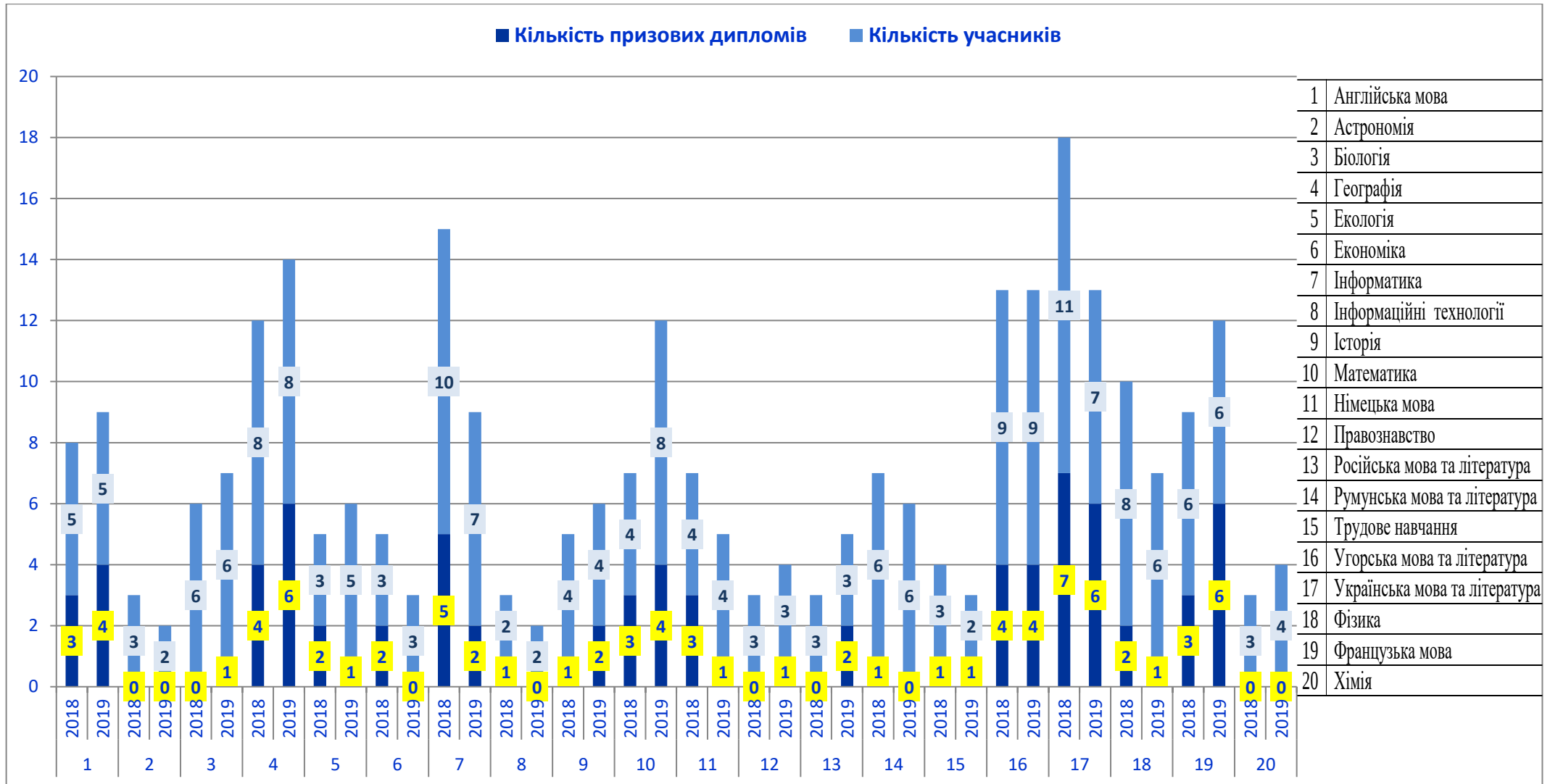
харчування учасників тренувальних зборів – 74 145,75 грн;

заробітна плата тренерів – 123 675,58 грн;

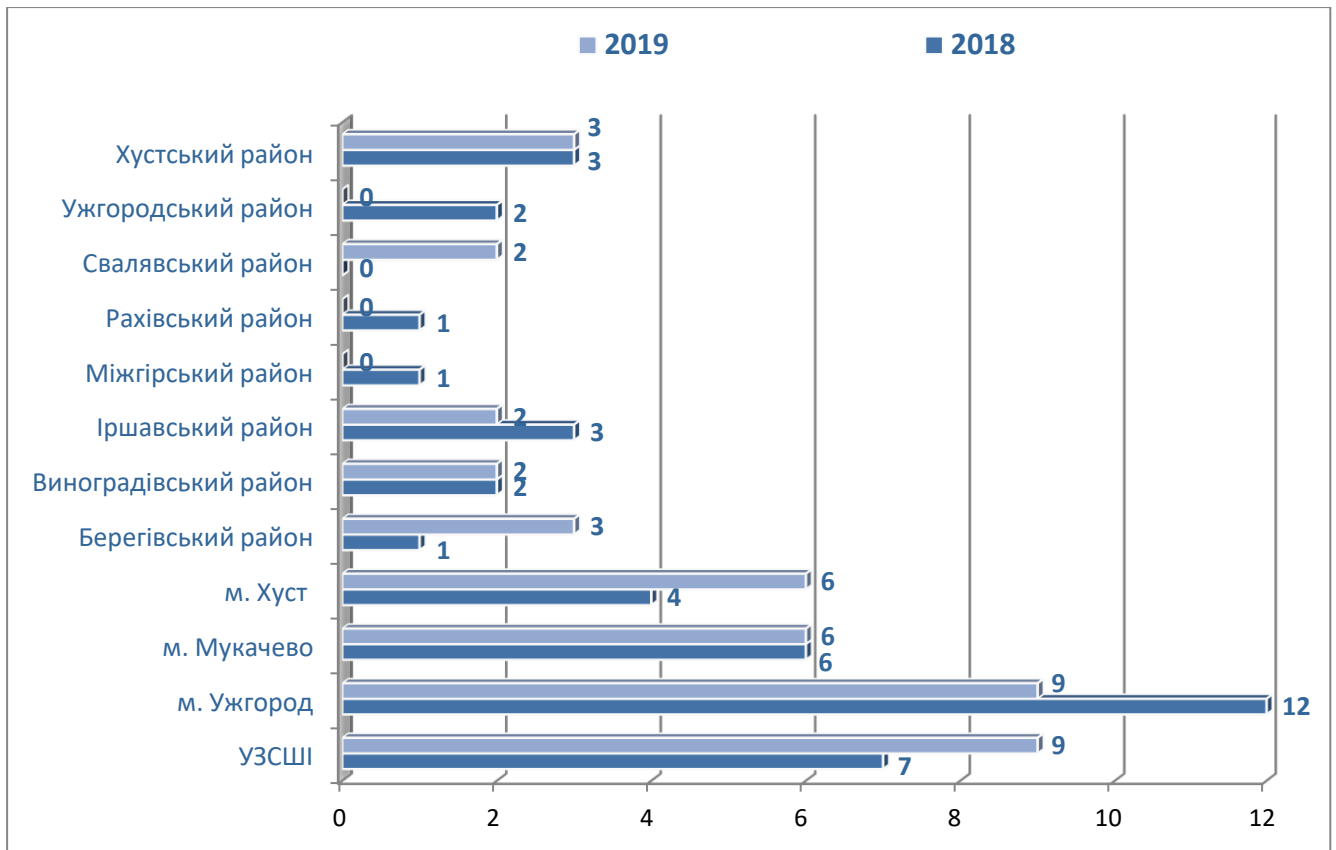
витрати на канцелярське приладдя тощо – 38 876,04 грн;

витрати на відрядження учасників IV етапу – 142949,67 гривень.

Однак, зважаючи на безрезультативність участі команд з окремих предметів у IV етапі, виявилось, що частина цих коштів (а вона становить більше 20%) витрачена не повною мірою ефективно.

З року в рік майже не змінюється географія призових місць, здобутих у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад. Уже традиційно переможців мають Ужгородська загальноосвітня спеціалізована школа-інтернат з поглибленим вивченням окремих предметів Закарпатської обласної ради та заклади загальної середньої освіти міст Ужгород, Мукачево, Хуст, Берегівського, Виноградівського, Іршавського та Хустського районів. У 2019 році до цього переліку додався Свалявський район.

Така щорічна наявність переможців у IV етапі у цих районах свідчить про системну роботу педагогів з підготовки до олімпіад. Додатковим підтвердженням цього є той факт, що окремі учні виборюють призові місця 2-3 роки поспіль. Так, серед цьогорічних переможців є 11 учнів, які були призерами IV етапу минулого року. А ще двоє (Бучок Катерина, учениця Хустської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 4, та Голембовський Олесь, учень Ужгородської загальноосвітньої спеціалізованої школи-інтернату з поглибленим вивченням окремих предметів), виборюють перемогу у IV етапі вже третій рік поспіль.

Крім того, за результатами виступу у IV етапі учнівських змагань Голембовський Олесь узяв участь у конкурсних відбірково-тренувальних зборах з підготовки учасників до Міжнародної олімпіади з математики. Влітку 2019 року він братиме участь у Міжнародній олімпіаді з математики, яка відбудеться в Англії.

Вже традиційно щороку переможців готують одні і ті ж педагоги, серед яких: Лешко Олена Вікторівна, Сігетій Ігор Петрович, Котова Оксана Миколаївна та Далекорей Катерина Іванівна (Ужгородська загальноосвітня спеціалізована школа-інтернат з поглибленим вивченням окремих предметів Закарпатської обласної ради), Дутко Світлана Іванівна (класична гімназія Ужгородської міської

ради), Сабадош Тамара Йосипівна (Лінгвістична гімназія ім. Т. Г. Шевченка Ужгородської міської ради), Шпак Анжеліка Василівна (Ужгородська загальноосвітня школа I – III ступенів № 20 – ліцею „Лідер” Ужгородської міської ради), Гравс Ольга Іллівна (Мукачівський НВК „Загальноосвітня школа I – III ступенів – дошкільний навчальний заклад” № 11 Мукачівської міської ради), Габовда Галина Федорівна (Мукачівська загальноосвітня школа I – III ступенів № 20 ім. О.Духновича Мукачівської міської ради), Майор Марія Августинівна (Хустська спеціалізована школа I – III ступенів № 1 ім. А. Волошина Хустської міської ради), Гангур Тетяна Василівна (Хустська загальноосвітня школа I – III ступенів № 4 Хустської міської ради), Якоб Оксана Михайлівна (Сокирницька загальноосвітня школа I – III ступенів з поглибленим вивченням французької мови Хустської районної державної адміністрації), Драб Юрій Іванович (Монастирський НВК „Загальноосвітній навчальний заклад I – III ступенів – дошкільний навчальний заклад” Хустської районної державної адміністрації).

Окремі з них виховують двох призерів IV етапу. Так, наприклад, у 2018 році дипломи переможців отримали двоє учнів Сігетія І.П., а у 2019 – по двоє вихованців Лешко О.В. та Майор М.А.

Зауважимо, що з 2009 року департамент освіти і науки облдержадміністрації з метою піднесення престижу освіти області забезпечує підтримку обдарованих учнів – переможців міжнародних учнівських олімпіад, IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів та їх учителів. Відрадно, що протягом 10 років кількість таких учнів зростає:

[illegible]

Перечинська ОТГ	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Полянська ОТГ	X	X	X	X	X	X	X	X	X			
Тячівська ОТГ	X	X	X	X	X	X	X	X	X			
Разом:	21	27	27	26	31	20	34	34	38	42	42	342

Останні кілька років склалася традиція заохочувати і переможців III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України. Щороку у серпні на розширеному засіданні колегії департаменту проходить нагородження талановитої молоді та їх наставників і виплата їм відповідних стипендій, премій, передбачених Програмою розвитку освіти Закарпаття на 2013 – 2022 роки.

Приємно відмітити, що у окремих районах також вживаються заходи для стимулювання обдарованих дітей, розвитку їх інтелектуального потенціалу. Серед засобів стимулювання і підтримки талановитої юні застосовуються як грамоти і подяки місцевих органів управління освітою, так і вручення грошових винагород та цінних подарунків.

Так, наприклад, одноразові грошові виплати отримують переможці різних рівнів олімпіад і конкурсів у містах Ужгород, Мукачево, Чоп, а також у Берегівському, Міжгірському, Свалявському районах та Полянській ОТГ. Розмір виплат становить від 500 грн (за перемогу у районному (міському) етапі змагань) до 10 500 гривень (за перемогу у фінальному етапі).

Щомісячні стипендії отримують юні таланти Виноградівського, Іршавського районів та м. Мукачево. Розмір стипендії – від 100 до 1000 гривень.

Цінними подарунками переможців нагороджують у м. Хуст, Іршавському, Мукачівському, Перечинському, Рахівському та Хустському районах.

В окремих адміністративних одиницях (Берегівський та Свалявський райони, Полянська та Баранинська ОТГ) запроваджено практику нагородження одноразовими грошовими преміями і учителів, які підготували переможців різних етапів олімпіад чи конкурсів.

Таким чином, незважаючи на окремі недоліки, результати Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів засвідчили, що в закладах освіти в основному приділяється належна увага викладанню основ наук, профільному вивченню окремих навчальних дисциплін, індивідуальній роботі зі здібними учнями, її системності щодо формування творчої особистості та розвитку критичного мислення школярів.

З наведеного вище, логічно впливає запитання: „А яка ж ситуація останнім часом складається на Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України?“, „Чи ефективною є робота Закарпатського територіального відділення Малої академії наук України?“. З'ясувати це можна тільки шляхом аналізу результатів учнів-членів МАН у II та III етапах Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України. Це завдання постало перед департаментом освіти і науки облдержадміністрації, і вивчатиметься воно вже наступного року.

**Головний спеціаліст
відділу дошкільної, загальної середньої,
інклюзивної та позашкільної освіти**

О. Гребя